

PAPER DETAILS

TITLE: Okul Öncesi Çocuklarının Akıllı Cihaz Kullanma Durumları Üzerine Ebeveyn Algılarının İncelenmesi

AUTHORS: Vakkas YALÇIN,Sule ERDEN

PAGES: 461-480

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/526378>

Examination of Parental Perceptions on the Use of Smart Devices by Preschool Children

Vakkas YALÇIN*, Şule ERDEN**

Received date: 12.03.2018

Accepted date: 25.07.2018

Abstract

In this study, parental perceptions on smart devices use of pre-school children were examined. In this study, pre-school children's use of smart devices, relationships within the family, and time spent on the children of their families were used in phenomenological research methods (phenomenology). Participants of this study are children and 30 mothers who attend kindergarten. In the analysis section, content analysis was used from qualitative data analysis techniques. As a result of the findings, participants were concerned about the effects of smart devices on the parent-child relationship; positive and negative sub-themes, and through the use of smart devices in terms of positive effects, children have achieved empathy skills, sharing and increased brotherly love, as well as children's communication skills. In the case of adverse effects, the majority of the participants are children; they expressed negative attitudes and behaviors such as communication breakdown (addiction), speech disorder, loneliness, violent behavior, profanity and sexual content. If smart devices are related to the effects on children; developmental and undesirable situations are examined under sub-themes and developmental sub-theme is within itself; mental, emotional, social and language development themes. On the other hand, undesired situations are sub-themes; health problems, violence, emotional problems, learning problems and sexuality.

Keywords: Smart devices, parental perceptions, pre-school education.

* Kilis 7 Aralık University, Muallim Rifat Faculty of Education, Preschool Teacher Education, Kilis, Turkey. yalcinvakkas@gmail.com

** Çukurova University, Faculty of Education, Preschool Teacher Education, Adana, Turkey. sule.erden@gmail.com

Okul Öncesi Çocuklarının Akıllı Cihaz Kullanma Durumları Üzerine Ebeveyn Algılarının İncelenmesi

Vakkas YALÇIN*, Şule ERDEN**

Geliş tarihi: 12.03.2018

Kabul tarihi: 25.07.2018

Öz

Bu araştırmada, okul öncesi çocuklarının akıllı cihaz kullanma durumları üzerine ebeveyn algıları incelenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının akıllı cihazları kullanma durumları, aile içerisindeki ilişkiler ve ailelerin çocuklarına zaman ayırma durumları içeren bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Bu araştırmanın katılımcılarını, anaokuluna devam eden çocuklar ve 30 anne oluşturmaktadır. Analiz bölümünde, nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, katılımcılar akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik etkileri teması; olumlu ve olumsuz alt temaları altında incelenmiş ve olumlu etkiler temasında akıllı cihazlar aracılığıyla çocuklarda, empati becerisi, paylaşma ve kardeş sevgisinin arttığı ayrıca çocukların iletişim becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Olumsuz etkiler temasında ise katılımcıların çoğunluğu çocuklarda; iletişim kopukluğu (bağımlılık), konuşma bozukluğu, yalnızlaşma, şiddet içerikli davranışlar, küfür ve cinsel içerikli sorular gibi olumsuz tutum ve davranışların ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkileri teması ise; gelişimsel ve istenmeyen durumlar alt temaları altında incelenmiş ve gelişimsel alt teması kendi içerisinde; zihinsel, duygusal, sosyal ve dil gelişimi temaları olarak üç ayrı bölümde ele alınmıştır. Öte yandan istenmeyen durumlar alt teması ise kendi içerisinde; sağlık sorunları, şiddet, duygusal sorunlar, öğrenme sorunları ve cinsellik temaları olarak beş ayrı bölümde incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Akıllı cihazlar, ebeveyn algıları, okul öncesi eğitim.

* Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Kilis, Türkiye. yalcinvakkas@gmail.com

** Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Adana, Türkiye. sule.erden@gmail.com

1. Giriş

Günümüzde internet, teknolojik araçlar ve akıllı cihazlar çoğunlukla büyükler için bir tür iletişim, eğlence ve öğretme ortamı olarak gözükmese de aslında çocuklar için de büyük bir eğlence, iletişim ve eğitim kaynağı olarak hızla yaygınlaşmaktadır. Günlük hayatımızın bir parçası haline gelen akıllı cihazlar artık çok erken yaşlarda kullanılmaya başlanmıştır. Neredeyse çocuklar doğdukları andan itibaren teknolojiyle karşılaşmakta ve küçük yaşlardan itibaren onları kullanabilmektedirler. Özellikle okul öncesi dönem olarak bilinen ve çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin hızlı olduğu 3-6 yaş aralığındaki çocukların dünyayı keşfetmeleri, yeni şeyler öğrenmeleri ve eğlenmeleri açısından internet önemli bir alandır (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011).

Akıllı cihazlar aracılığıyla internet, çocukların farklı ve yeni şeyler keşfetmeleri için uygun bir ortamdır. Alanyazın incelendiğinde bu cihazların kontrollü kullanıldığında birçok yararının olacağını vurgulamıştır. Bunlardan Clements, (1999), teknoloji araçların çocuklara kendi öğrenme hızlarında ortamlar sunduğu ve çocukların kendi ilgi ve ihtiyaçlarına göre ilerlemesine yardım edeceğini vurgulamaktadır. Akkoyunlu ve Tuğrul (2002), da çalışmalarında çocukların bilgisayarda kendisine verilen bir işi bitirerek, hem işi bitirmenin verdiği mutluluğu yaşayacağı hem de çocuklarda sorumluluk alma beceresinin artacağını belirtmişlerdir.

Öte yandan, çocukların internet kullanırken yasal olmayan, şiddet ve cinsellik içeren sitelere erişimi, tehlikeli insanlarla iletişime geçmesi başta gelen riskler arasında yer alır (Çağlar ve Savaşer, 2010). Ayrıca bu teknolojinin bireyleri eğitici olmasının yanı sıra, çocuklar için uygun olmayan içeriği ve kullanım amacı da endişe yaratmaktadır (Yüksel ve Baytemir, 2010). Bu açıdan internet ve akıllı cihazların fazla kullanımı çocukları sosyal izolasyona ve yalnızlığa iterek çocukların sosyalleşmesine engel olduğu ve gerçek arkadaşlıklar yerine sanal arkadaşlıklar edinmesine sebep olabilir (Wartella, Lee ve Caplovitz, 2002; Neilsen, 2000; Young ve Rogers, 1997).

Diğer taraftan aileler açısından çocukların akıllı cihazları kullanmaları da oldukça düşündürücü bir durumdur. Akıllı cihazların özellikle çocuklar tarafından ne kadar kullanıldığı, ailelerin bu cihazları kullanabilmeleri adına çocuklara izin ve imkan vermeleri önemli bir konudur. Ancak daha da önemlisi çocukların bu teknolojik araçları ne kadar ve nasıl kullandıklarıdır (Canberk, ve Sağıroğlu, 2007). Eğer dikkat edilmez ve gerekli tedbirler alınmazsa özellikle okul öncesi çağındaki küçük yaş grubu çocukların akıllı cihaz ve internet kullanımları çocuklara sosyal, psikolojik ve hayati zararlar verebilir. Bu açıdan düşünüldüğünde okul öncesi çocukları internet ve akıllı cihazlar aracılığıyla oluşabilecek tehlikelere karşı daha savunmasızlardır (Orhan ve Akkoyunlu, 2004). Ayrıca çocukların daha önce hiç tanımadığı kişilerle iletişime geçmesi, onlarla tanışması ve internet üzerinden yapılacak zorbalık da kaygı oluşturabilecek durumlardandır (Heuvel, Eijnden, Rooij ve Mheen, 2012). Nasıl ki aileler çocukları okulda veya dışardayken nerede, ne yaptıklarını merak ediyor, kiminle neler paylaştığını ve nasıl vakit geçirdiği hakkında kaygılanıyorsa sonu belirsiz olan internet ortamı ve bunun türevleri olan akıllı cihazları kullanırken çocuklarına gelecek tehditler konusunda da kaygılanmalıdırlar. Çocukların internet ve akıllı cihazlar aracılığıyla karşılaşabilecekleri olumsuz sosyal, duygusal ve fiziksel faktörleri azaltma veya engel olmada ailenin yapacağı denetim önemlidir (Rosen, Cheever ve Carrier, 2008). Aileler bu denetimi yaparken baskı ve yasaklayıcı bir tutumdan ziyade çocukların keşfetme, öğrenme ve yaratıcılıklarına katkı sağlayacak kontrollü serbestlik tutumunu sergilemeleri oldukça önemlidir. Kontrollü serbestlik, çocukların kendilerine ve başaklarına zarar vermeden istedikleri gibi ve istedikleri ortamda keşfetme ve öğrenmelerine imkân

tanımaktır. Kontrollü serbestlikte çoğunlukla çocuklara vakit geçirmek için yapılandırılmamış veya yarı yapılandırılmış alanlar hazırlandığından çocukların keşfetme ve sorumluluk alma becerileri gelişir. Bundan dolayı aileler çocuklarının akıllı cihaz ve internet kullanımlarında oluşabilecek riskleri bilmeleri ve bu konularda alınabilecek gerekli güvenlik önlemleri hakkında bilgi sahibi olmaları ve bunu uygulamaya yansıtmaları gerekmektedir (Livingstone ve Helsper, 2008).

1.1. Araştırmanın Problemi

Gün geçtikçe akıllı cihazlar insan hayatındaki yeri ve önemi hızla artmaktadır. İletişimden ulaşım, haberleşmeden, eğitime her alanda durmadan gelişmekte olan akıllı cihazların etkilerini görmek mümkün. Söz konusu eğitim olunca çocukların akıllı cihazlardan ne kadar etkilendiği, teknolojik araçların çocuklar üzerinde olumlu olumsuz yanları, teknolojik araçların eğitimini daha etkili hale getirilebilmesi adına nasıl kullanılması gerektiği merak konusu olmuştur. Bu bağlamda alanyazın incelendiğinde akıllı cihazların çocuklarla olan ilişkileri üzerine birçok çalışma yer almaktadır (Arrowood ve Overall, 2004; Akkoyunlu ve Tuğrul, 2002; Arnas, 2005; Chung ve Walsh, 2006; Clements ve Sarama, 2003; Cordes ve Miller, 2000; Couse ve Chen, 2010; Çağlar ve Savaşer, 2010; Gimbert ve Cristol, 2004; Heft ve Swaminathan, 2002; Kılınç, 2015; Matthews ve Jessel, 1993; Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Talley, Lance ve Lee, 1997; Trepanier-Street, Hong, ve Bauer, 2001; Shahrinin ve Butterworth, 2002; Şen,2012).

Akıllı cihaz-çocuk ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar, katılımcılar açısından incelendiğinde okul öncesi çocuklarıyla (Akkoyunlu ve Tuğrul, 2002; Arnas, 2005; Gimbert ve Cristol, 2004; Couse ve Chen, 2010; Gimbert ve Cristol, 2004; Kılınç, 2015; Matthews ve Jessel, 1993; Talley, Lance ve Lee, 1997; Trepanier-Street, Hong, ve Bauer, 2001; Shahrinin ve Butterworth, 2002; Şen,2012) ve ilk ve orta okul öğrencileriyle (Arrowood ve Overall, 2004; Arnas, 2005; Chung ve Walsh, 2006; Clements ve Sarama, 2003; Heft ve Swaminathan, 2002; Orhan ve Akkoyunlu, 2004) yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. Yapılan bu çalışmaların içerikleri incelendiğinde, teknolojik araçların çocuklar üzerindeki etkilerini olumlu ve olumsuz olmak üzere 2 başlık altında toplamak mümkündür. Teknolojik araçların çocuklar üzerine olumlu etkileri olduğu sonucuna varan çalışmalar incelendiğinde; teknolojik araçların kullanımının çocukların yazmaya yönelik motivasyonunu artıracak (Arrowood ve Overall, 2004), teknolojik araçlarla desteklenmiş eğitim ortamlarının çocukları daha fazla motive edeceği (Chung ve Walsh, 2006; Talley, Lance ve Lee, 1997), okul öncesi eğitimde çocukların çok yönlü gelişimi açısından teknolojik araçların önemli olduğu (Gimbert ve Cristol, 2004), teknolojik araçları kullanan çocukların kullanmayanlarla karşılaştırıldığında; zeka gelişimlerinde, bilgiyi yapılandırmalarında, problem çözme ve dil becerilerinin gelişimlerinde daha başarılı oldukları (Clements ve Sarama, 2003), bilgisayar ve tabletlerin boyama ve resim çalışmalarında kullanıldığında çocukların boyama kalemi veya pastel boyalarla yaptıkları süreçlerin aynısını kullandıkları (Matthews ve Jessel, 1993) ve boyama ve resim yapmaya ilgilerinin arttığı (Couse ve Chen, 2010; Trepanier-Street, Hong, ve Bauer, 2001), teknolojik araçları kullanırken çocukların yardımlaşma, sürekli etkileşim ve iletişim içerisinde oldukları (Heft ve Swaminathan, 2002; Shahrinin ve Butterworth, 2002) yapılan çalışmalarda ifade edilmiştir.

Öte yandan alanyazında, okul öncesi çocukların teknolojik araçları kullanmasının çocuklar üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılan çalışmalar da yer almaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde, teknolojik araçların çocukların sosyalleşmesini engellediği ve çocukları yalnızlığa iteceği (Cordes ve Miller, 2000; Neilsen, 2000; Wartella, Lee ve Caplovitz, 2002; Young ve Rogers, 1997), teknolojik araçların çocuklara sosyal, duygusal, zihinsel, fiziksel

ve ahlaki açıdan olumsuz etkilerinin olabileceği ve bunun yanı sıra cep telefonu tablet gibi ekranlı araçların çocukların göz sağlığını olumsuz etkileyeceği (Cordes ve Miller,2000; Çağlar ve Savaşer, 2010), uzun zaman teknolojik araçlarla vakit geçirmenin çocukların oturmuş pozisyonlarına zara vereceği (Şen,2012), çocukların bağımlı ve takıntılı olacağı (Cordes ve Miller, 2000) yapılan çalışmalarda ifade edilmiştir.

Bu bağlamda akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkileriyle ilgili yapılan çalışmaların çoğunlukla yurtdışında yapıldığı, buna karşılık ülkemizde akıllı cihazların okul öncesi çocukları üzerine etkilerini inceleyen çok sınırlı çalışma olduğu (Akkoyunlu ve Tuğrul, 2002; Arnas, 2005; Çağlar ve Savaşer, 2010; Kılınç, 2015; Orhan ve Akkoyunlu, 2004) görülmüştür. Bu çalışmada ise, okul öncesi çocuklarının akıllı cihaz kullanma durumları üzerine ebeveyn algıları incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde alanyazında teknolojik araçlarla yapılan birçok çalışma olmasına rağmen okul öncesi dönem çocuklarının akıllı cihazları kullanmalarına yönelik doğrudan bir çalışmaya rastlanmamıştır (Akkoyunlu ve Tuğrul, 2002; Arnas, 2005; Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Çağlar ve Savaşer, 2010). Çalışmanın bu açıdan da alanyazına katkılar sağlayarak önemli bir boşluğu gidereceği düşünülmektedir.

Günümüzde çocuklar doğdukları andan itibaren teknolojiyle karşılaşmakta ve bunları küçük yaşlarından itibaren kullanabilmektedir (Kılınç, 2015). Televizyon, kamera, bilgisayarlar, akıllı telefonlar modern toplumumuzun içerisinde çocukların hayatlarının bir parçası olmuştur (Akkoyunlu ve Tuğrul,2002). Bu nedenle okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerinde akıllı cihazların olumsuz etkilerinin azaltılması ve teknolojinin çocuk gelişiminde yararlı bir şekilde kullanılmasında ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Bu çalışmanın akıllı cihazların olumlu ve olumsuz yönleri açısından ebeveynlere farkındalık yaratarak onların öğrenmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Çocuk-ebeveyn ilişkisi açısından ise bu çalışmanın; teknolojik cihazların çocuklar üzerinde etkilerinin ebeveynler tarafından fark edilmesinin bir sonucu olarak; ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesinin artacağı, ailelerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmelerine olanak sağlayacağı, bunun bir sonucu olarak da çocukların çok yönlü (sosyal, duygusal, fiziksel ve zihinsel) gelişimlerine katkı sağlayacağından bu çalışmanın çocuk-ebeveyn ilişkisi açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3. Amaç

Bu çalışmada, okul öncesi çocuklarının akıllı cihaz kullanma durumları üzerine ebeveyn algıları incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- 1- Ebeveynler akıllı cihazların çocuklar üzerinde nasıl etkilerinin olduğunu düşünülmektedir?
- 2- Akıllı cihaz kullanımı ebeveyn- çocuk ilişkisini nasıl etkilemektedir?

2. Yöntem

Okul öncesi dönem çocuklarının akıllı cihazları kullanma durumları, aile içerisindeki ilişkiler ve ailelerin çocuklarına zaman ayırma durumları içeren bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) çalışmasıdır. Olgu bilim çalışmaları bireylerin bir olguya ilişkin

deneyimleri, algıları ve bu olgulara yüklediği anlamları ortaya koymayı amaçlayan araştırma desenidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Craswell (2013) olgu bilim çalışmalarını ikiye ayırmıştır. Bunlar; yorumlayıcı (van Menen, 1990) ve deneysel-psikolojik (Moustakas, 1994) çalışmalardır. Bu çalışmada, katılımcıların bir olgu hakkında duygu düşünce ve deneyimlerini paylaştığı yorumlayıcı olgubilim çalışması kullanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcılarını, Kilis il merkezinde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bağımsız anaokuluna devam eden çocuklar ve 30 anne oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcılarını belirlerken, olasılık dışı (Amaçlı) örnekleme yaklaşımlarından kolay ulaşılabilir örneklemeden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2016)'e göre kolay ulaşılabilir durum örnekleme çalışmaya hız ve pratiklik kazandırdığından daha az maliyetlidir. Çalışmanın bu aşamasında öncelikle araştırmanın katılımcılarını oluşturan ebeveynler ve çocuklara ait demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Demografik bilgiler		n	%	X̄
Yaş	4.00	10	26,7	
	5.00	14	40,0	
	6.00	12	33,3	
Çocukların yaş ortalamaları		34		66
Cinsiyet	Kız	14	40	
	Erkek	20	60	
Aile türü	Geniş aile	-	-	
	Çekirdek aile	30	100	
Anne Eğitim durumu	İlkokul	10	33,3	
	Ortaokul	6	20	
	Lise	3	10	
	Ön lisans	3	10	
	Lisans	8	26,7	
	Yüksek lisans	-	-	
Baba eğitim durumu	İlkokul	5	16,6	
	Ortaokul	2	6,6	
	Lise	7	23,3	
	Ön lisans	4	13,3	
	Lisans	11	36,6	
	İlkokul	5	16,6	
	Yüksek lisans	1	3,3	
Çocuk sayıları	1	3	10,0	
	2	10	33,3	
	3	11	36,7	
	4	4	13,3	
	6	2	6,7	
Ailelerin çocuk sayısı	-	-	-	3
Anne meslek	Ev hanımı	21	70	
	Memur	9	30	
Baba meslek	İşçi	11	36,6	
	Memur	11	36,6	
	Esnaf	8	26,6	

Tablo 2.1. incelendiğinde araştırmaya dâhil olan çocukların yaş ortalamalarının 66 ay olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan çocukların, % 40 'ını kız çocukları oluştururken, % 60'ını erkek çocukları oluşturmuştur. Ayrıca çalışmada yer alan ailelerin tümü çekirdek aile yapısına sahiptir.

Çalışmada yer alan annelerin eğitim düzeyleri incelendiğinde, ilkokul mezunu % 33,3, ortaokul mezunu % 20, lise mezunu % 10, ön lisans mezunu % 3 ve son olarak lisans mezunu 26,7 olarak belirlenmiştir. Öte yandan babaların eğitim düzeyleri incelendiğinde, İlkokul mezunu % 16,6, ortaokul % 6,6, lise mezunu % 23,3, ön lisans % 13,3, lisans mezunu % 36,6 ve son olarak yüksek lisans % 3.3 olarak belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan ailelerden % 10 bir, % 33,3'ü iki, %36,6'sı üç, %13,3'ü dört ve % 6,6'sı 2 çocuklu olduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan annelerin meslek dağılımları incelendiğinde, ev hanımı % 70, memur % 30 olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte araştırmada yer alan babaların meslek durumları, işçi % 36,6, memur 36,6 ve son olarak esnaf % 26,6 olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 2.2. Akıllı Cihaz Kullanımına Ait Bilgiler

		n	%	X
Akıllı cihazları kullanan çocuklar	Tablet	13	43,7	
	Telefon	10	33,6	
	Bilgisayar	6	20	
Çocukların akıllı cihazları kullanma sıklığı(günlük saat)	-	-	-	2,4
İçeriklerine göre oyun türleri	Şiddet	6	20,0	
	Yarış	6	20,0	
	Eğitsel	4	13,3	
	Özendirici	5	16,7	
	Programın adını bilmeyenler	9	30,0	
Çocukların kullandıkları sosyal ağlar	Facebook	2	33,3	
	Youtube	4	66,7	

Tablo 2.2. incelendiğinde araştırmaya katılan çocukların % 43,7'si tablet, % 33,6'sı telefon, %20'si ise bilgisayar kullandıkları tespit edilmiştir. Çocukların akıllı cihazları kullanma sıklıkları incelendiğinde ise % 13,3'ünün hiç kullanmadığı, % 46,6 'sının bir saatten az kullandığı, %26,6'sının 1 ile 3 saat arası kullandığı, son olarak % 13,3'ünün ise 3 saatten fazla akıllı cihazları kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öte yandan çocukların oynadıkları oyun türlerinin içerikleri incelendiğinde eğitsel oyunları oynayan çocukların oranı % 44, şiddet içerikli oyun oynayanların sayısı % 28, yarışmaya dayalı oyunları oynayanları oranı ise % 28'dir. Bununla birlikte çocuklarının hangi oyunları oynadıklarını bilmeyen ebeveynlerin oranı ise % 30 olarak belirlenmiştir. Çocuklar arasında sosyal ağları kullananların sayısı ise % 20 dir. Bunlardan 2 çocuğun Facebook hesabı, 4 çocuğun ise Youtube hesabının olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 2.3. Ebeveynlerin Akıllı Cihaz Kullanmaları ve Akıllı Cihaz Kullanımına Yönelik Kurallar

Demografik bilgiler		n	%	X
Ebeveynlerin akıllı cihazları kullanma durumları (günlük ortalama saat)	Anne	30	100	1,6
	Baba	9	100	2,7
Ebeveynlerin çocuklarıyla zaman geçirme durumları (günlük saat)	Anne	30	100	2,8
	Baba	9	100	1,7
	Ödül	6	66,6	

Akıllı cihaz kullanımına yönelik kural	Babasıyla birlikte iken	2	22,3
	Hafta sonları	1	11,1
	İsteddiği zaman	21	70
	kullanabiliyor		
Akıllı cihazlarla oynanan oyun veya uygulamaların içeriğini inceleme	Şiddet ve ahlak açısından	9	56,2
	Gelişimine katkı açısından	4	25
	Yaşına uygunluğu	3	18,8
	İncelemeyenler (İş yoğunluğu)	15	50

Tablo 2.3.'de ebeveynlerin akıllı cihazları kullanma durumları incelendiğinde araştırmaya katılan annelerin % 10'u akıllı cihazları kullanmazken, geriye kalan annelerin akıllı cihazları kullanma ortalamalarının 1,6 saat olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan akıllı cihaz kullanıma yönelik araştırmaya katılan babaların akıllı cihazları ortalama 2,7 saat kullandıkları tespit edilmiştir. Aynı tabloda ebeveynlerin çocuklarıyla zaman geçirme durumları incelendiğinde ise annelerin ortalama 2.8 saat çocuklarıyla zaman geçirdikleri buna karşılık babaların ise ortalama 1.7 saat çocuklarıyla zaman geçirdikleri belirlenmiştir.

Akıllı cihaz kullanımına yönelik kurallarının olup olmadığına yönelik soruda ebeveynlerin % 70'i herhangi bir kuralın olmadığını ve çocukların istedikleri zaman söz konusu cihazları kullanabildikleri belirtilmiştir. Bunun karşılık ebeveynlerin % 30'u ise akıllı cihaz kullanırken çocuklarına kural koyduklarını ifade etmişlerdir. Bunlardan % 55,5'i ödül olarak akıllı cihazları kullanmalarına izin verdiklerini, %22,3'ü sadece hafta sonları izin verdiğini ve yine % 22,3'ü de ancak babasıyla oldukları zaman çocuklarının akıllı cihazları kullanmalarına izin verdiklerini ifade etmişlerdir.

Akıllı cihazlardaki uygulamaların içerikleriyle ilgili soruda ebeveynlerin % 50'si iş yoğunluğu dolayısıyla çocuklarının akıllı cihazlarda oynadıkları oyunları incelemediğini ifade etmiştir. Buna karşılık ebeveynlerin % 9'u şiddet ve ahlaki öğeler açısından oyunları incelediği, % 25'inin çocuğun gelişimine katkı sağlaması açısından oyunları değerlendirdiği, %18,8'inin ise çocuğun yaşına ve gelişim özelliklerine uygun oyun ve uygulamalara izin verdiğini tespit edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın kuramsal temelini oluşturulması için yerli ve yabancı kaynakların taranması sonucu ulaşılan bilgiler yanında uygulama sürecinde demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır.

2.2.1. Demografik bilgi formu: Araştırmacılar demografik bilgi formunda; ebeveynlerin yaşı, eğitim durumu, meslek ve çocuk sayısı ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

2.2.2. Yarı yapılandırılmış görüşme formu: Araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş, alana ve amaca uygunluğu ve anlaşılabilirlik bakımından; beş okul öncesi eğitimi, bir Türkçe eğitimi ve bir de bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü olmak üzere toplam yedi alan uzmanı tarafından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve veri toplamaya hazır hale getirilmiştir. Bu form, okul öncesi çocukların teknolojik cihazları kullanma durumları, çocukların teknolojik cihazları kullanmalarına yönelik ebeveyn algıları ve ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerini ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Toplam 14 sorudan

oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunda “Çocuğunuzun kendisine ait cep telefonu, tablet, bilgisayar vb. akıllı cihazları var mı? Hangileri? Gibi kapalı uçlu soruların yanı sıra “Akıllı cihazların çocuğunuz üzerinde nasıl etkilerinin olduğunu düşünüyorsunuz?” gibi açık uçlu sorular da yer almaktadır.

2.2.3. Araştırmacı gözlem notları: Nitel çalışmalarda en temel veri toplama tekniklerinden biri hiç kuşkusuz araştırmacı gözlemleridir (Ekiz, 2013). Nitel çalışmalarda gözlemler daha az yapılandırılmış olarak yapılır ve araştırmacı daha önceden belirlediği kategori ve sınıflara göre gözlem yapmak yerine araştırma sürecini olabildiğince doğal bir şekilde gözlemlemeye çalışır (Punch, K. F, 2011). Araştırmacılar çalışmanın başlangıcından itibaren verilerin toplanmasının sonuna kadar notlar alınmıştır.

2.3. Veri Toplama Süreci

Görüşmeler katılımcıların uygun olduğu yer ve zamanda yapılmıştır. Araştırma kapsamında 30 ebeveynle ile bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir Yapılan görüşmeler ortalama 16 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında katılımcıların demografik bilgileri de alınmıştır. Görüşmelerin hepsi ebeveynlerin çocuklarını okula bıraktıkları veya okuldan aldıkları zaman aralığında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden 18’i sınıfta, 7’si idari odalarda, 5’i okul öncesi eğitim kurumuna ait mutfakta gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların bilgisi dahilinde görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ardından dökümleri alınarak bilgisayar ortamına geçirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın analiz bölümünde, nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Bu analiz; metinlerin düzenlenmesi, sınıflandırılması, karşılaştırılması ve metinlerden teorik sonuçlar çıkarılarak derinlemesine bir analizin söz konusu olduğu araştırma tekniğidir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Görüşmelerden elde edilen verilerle yapılan içerik analizler sonucunda kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar temalar altında toplanmıştır. Bu aşamada sonuçlar neden sonuç ilişkisi içerisinde verilerek çalışma daha nitelikli hale getirilmeye çalışılmıştır.

2.5. Geçerlik-İnanırlık

Çalışmada geçerliği sağlamak amacıyla görüşme formu oluşturulurken; alana, amaca uygunluğu ve anlaşılabilirlik bakımından; beş okul öncesi eğitimi, bir Türkçe eğitimi ve bir de bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü olmak üzere *toplam yedi alan uzmanı* tarafından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve veri toplamaya hazır hale getirilmiştir. Katılımcıların belirlenmesi aşamasında *amaçlı örnekleme* yöntemi kullanılmış *veri toplama aracı* soru örnekleriyle birlikte ayrıntı şekilde anlatılmıştır. Ayrıca nitel çalışmalarda sıklıkla kullanılan *katılımcı teyidi* ve *doğrudan alıntılar* yapılmış, bununla birlikte *veri analiz* yöntemi de açıklanarak araştırmanın geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Bununla birlikte verilerin toplama aşamasında verilerin *nasıl toplandığı* ve *nasıl analiz* edildiğine dair bilgiler *ayrıntılı* olarak verilmiştir. Bulgular *yorum yapılmadan* kullanılarak veri kaybı önlemiştir. Ayrıca araştırmacı gözlem notlarıyla çalışma desteklenmiş veriler arasında tutarlılık sağlanarak inanırlık artırılmıştır.

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde görüşmeler bilgisayar ortamına geçirilerek içerik analizi yapılmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda kod ve temalar belirlenmiştir. Akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisi üzerine etkilerini ortaya çıkarabilmek adına yapılan görüşmeler içerik analizi yapılmış ve görüşme dokümanları kod ve temalara ayrılmıştır. Akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisi Tablo 3.1.'te verilmiştir.

Tablo 3.1. Akıllı Cihazların Ebeveyn-Çocuk İlişkisine Etkisi

	Alt Tema	Kod	f
Akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisi	Olumlu	Paylaşmak	2
		Empati	1
		Kardeş sevgisi	1
	Olumsuz	İletişim	1
		İletişim kopukluğu (Bağımlılık)	15
		Yansıtma	5
		Yalnızlaşma	1

Akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisini belirlemek üzere ailelerle yapılan görüşmeler içerik analizi yapılarak kodlar oluşturulmuş ve bu kodlar temalar altında toplanmıştır. Bu doğrultuda akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine yönelik etkileri “olumlu etkiler ve olumsuz etkileri olmak üzere iki tema altında incelenmiştir. Katılımcılar akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik olumlu etkiler temasında, akıllı cihazlar aracılığıyla empati becerisi, paylaşma ve kardeş sevgisinin arttığı ayrıca çocukların iletişim becerilerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Aile ilişkileriyle ilgili olarak K1 “*okulda verilen ödevleri ve etkinlikleri yaparken kullanıyoruz*” şeklinde düşüncelerini ifade ederken, K3 ise, “*arkadaşlarıyla oyun oynarken bazen hatalar yapıyor. Sonra empati yapıyor davranışlarının farkına varıyor oynadığı oyunlar bu gibi davranışlarının ortaya çıkmasına yardımcı oluyor*” diye düşüncelerini ifade etmiştir.

Akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik olumsuz etkiler temasında ise katılımcıların çoğunluğu çocuklarda; iletişim kopukluğu (bağımlılık), konuşma bozukluğu, yalnızlaşma gibi olumsuz tutum ve davranışların ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Bağımlılıkla ilgili olarak K14, “*çocuk uzun süre hatta tüm gün onunla vakit geçirebiliyor. Bağımlılık yapıyor elinden alamıyoruz, cep telefonlarının olumlu etkilerinin olduğunu düşünmüyorum*” düşüncelerini dile getirmiştir. K16 ise “*şuanda iyi bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum. Sadece zaman geçiriyor oda tablet telefon bağımlılığı yapıyor*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Bağımlılık ve konuşma bozukluğu üzerine K4’te “*oyuna dalıp gidiyor, yalnızlaşıyor içine kapanıyor. Bu durum konuşmasını da etkiliyor konuşması bozuluyor*” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik yansıtma temasında ise şiddet içerikli davranışlar, küfür ve cinsel içerikli sorular kodları yer almaktadır. Katılımcılardan K7, “*oynadığı oyunlar hep savaş oyunları, oyun sonrası bizlere arkadaşlarına saldırıp zarar verebiliyor. Bazen engel olamıyoruz*” şeklinde düşüncelerini ifade ederken, K19 da, “*oyun oynadıktan sonra saldırganlaşıyor*” diye düşüncesini ifade ederken K30 ise “*adını bilmiyorum genelde savaş oyunları oynuyor. Bazen uygunsuz davranışları taklit ediyor, bunlar hep cinsellik içeren hareketler*”

diye düşüncelerini ifade etmiştir. K6 ise “tablete alışmış vazgeçiremiyoruz GTA oyunlarını oynuyor, çok kötü küfürler ediyor, şiddet uyguluyor, cinsel içerikli sorular soruyor” şeklinde düşüncelerini dile getirerek akıllı cihazların çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinden bahsetmiştir.

Akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkilerini ortaya çıkarabilmek adına yapılan görüşmeler içerik analizi yapılmış ve görüşme dokümanları tema ve alt temalara ayrılmıştır. Akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkileri Tablo 3.2.’te verilmiştir.

Tablo 3.2. Akıllı Cihazların Çocuklar Üzerindeki Etkileri

	Alt Tema	Kod	f
Akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkileri	Gelişimsel	Zihinsel	6
		Duygusal	3
		Sosyal ve dil gelişimi	2
	İstenmeyen durumlar	Duygusal sorunlar	15
		Sağlık sorunları	8
		Şiddet	5
		Öğrenme sorunları	2
		Cinsellik	1

Akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkileri teması; gelişimsel ve istenmeyen durumlar alt temaları altında incelenmiştir. Gelişimsel alt teması kendi içerisinde; Zihinsel, Duygusal, Sosyal ve dil gelişimi temaları olarak 3 ayrı bölümde ele alınmıştır. Katılımcılar zihinsel gelişim temasında, akıllı cihazlar sayesinde çocukların renk ve sayıları öğrendiği, araştırma ve pratik düşünme gibi önemli becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Duygusal gelişim temasında ise katılımcılar, empati, kardeş sevgisi ve muhakeme gibi gelişimsel açıdan önemli katkılarının olduğunu vurgulamışlardır. Sosyal ve dil gelişimi açısından ise, çocukların paylaşma ve iletişim becerilerinin geliştiği ifade etmişlerdir. Gelişimsel temasıyla ilgili K1, “puzzle tarzı oyunlarda oynuyor bu sayede çocuğum renk ve sayıları öğrendi, olumlu etkileri de oldu” şeklinde düşüncelerini ifade ederken, K3’de düşüncelerini, “kendi davranışlarının farkına varmaya başladı. Paylaşma duygusu, kardeş sevgisi gelişti” şeklinde dile getirmiştir.

Akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkileri temasının alt teması olan istenmeyen durumlar kendi içerisinde; sağlık sorunları, şiddet, duygusal sorunlar, öğrenme sorunları ve cinsellik temaları olarak 5 ayrı bölümde ele alınmıştır. Katılımcılar sağlık sorunları alt temasında akıllı cihazların; göz bozukluğu, oyuna dalma (altına kaçırma), yalnızlaşma ve sağırlaşma gibi olumsuz tutum ve davranışlara sebep olduğundan söz etmişlerdir. Sağlık temasıyla ilgili olarak K17, “izin versem tüm gün tablette oynayacak, gözlerine çok zarar veriyor. Gözlerin bozuldu deyip tableti elinden alıyorum” diye düşüncelerini ifade ederken, K1 ise konuyla ilgili düşüncelerini “konuşmasını olumsuz etkiliyor iletişim kurmuyor zamanla konuşma bozukluğu oluyor. Ayrıca

oyuna bağımlı hale geldi oyuna dalıp altına kaçırabiliyor” şeklinde dile getirerek akıllı cihazların çocukları sağlık açısından olumsuz etkilediğini dile getirmiştir.

Katılımcılar şiddet temasında ise, çocuklarının çevresindeki insanlara fiziksel ve sözel şiddet uyguladığından söz etmişlerdir. Şiddet temasıyla ilgili K19 ise, “*çocuğu olumsuz etkiliyor, hırçınlaşıyor, saldırganlaşıyor ayrıca çağırıyorum beni duymuyor, sağırlaşıyor*” şeklinde düşüncelerini dile getirirken, K6 ise “*hem telefon hem tablet kullanıyor. Genelde şiddet içerikli oyunlar oynuyor, engel olamıyoruz, oyunlardan sonra etrafına saldırabiliyor, küfür edebiliyor*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Katılımcılar duygusal sorunlar temasında ise, çocukların oyunlara bağımlı hale geldiği, içine kapanarak yalnızlaştığı ve zamanla konuşma zorluğu çektiklerinden bahsetmişlerdir. Duygusal sorunlar temasıyla ilgili K9, “*oyun oynamaya başladıktan sonra çevreyle ilişkisini kesiyor. Orada kendisine bir dünya yaratıyor çevresinde uzaklaşıyor. (oyun) Oynadıkça bağımlılığı da artıyor*” şeklinde düşüncelerini ifade ederken, Konuyla ilgili K5 ise, “*derslerine ödevlerine dikkatini veremiyor, süreli onunla (telefon) oynamak istiyor*” biçiminde düşüncelerini dile getirirken, K22 de “*genelde yarış oyunları oynuyor, dış dünyayla bağını kesiyor. Tüm dünyası telefon gibi bağımlılığı artıyor*” şeklinde akıllı cihazların olumsuz yönlerinden bahsetmiştir.

Katılımcılar öğrenme sorunları temasında ise akıllı cihazların, çocuklarda var olan yaratıcılığı engellediği ve dikkat dağınıklığına sebep olduğundan bahsetmiştir. Öğrenme sorunlarıyla ilgili K25, “*Çocuk kendi hayal gücünü kullanamaz, yaratıcı olamaz ve yaratıcılığı körelir. İzlediği çizgi filmler ve oyunlar (akıllı cihazlarla oynanan oyunlar) gerçek dünyası zanneder ve onun dışına çıkamaz*” şeklinde düşüncelerini ifade ederek akıllı cihazların çocukların özellikle yaratıcılıkları açısından zararlı etkileri olduğunu dile getirmiştir. Katılımcılar cinsellik temasında ise, çocukların oyunların etkisiyle cinsel içerikli sorular sorduğunu dile getirmişlerdir. Cinsellik temasıyla ilgili olarak K6, “*...çok kötü küfürler ediyor, şiddet uyguluyor, cinsel içerikli sorular soruyor. Oyunda gördüklerini uygulamaya çalışıyor. Oyundan etkileniyor*” şeklinde düşüncelerini dile getirerek mobil oyunların çocuklar açısından ne kadar zararlı olabileceğinden bahsetmiştir.

3. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde, araştırma verilerinin toplanmasının ardından yapılan analizlerden çıkan bulgulara göre sonuçlar, sonuçlardan yola çıkarak tartışma ve önerilere yer verilmiştir

3.5. Sonuç

Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının akıllı cihazları kullanma durumları, aile içerisindeki ilişkiler ve ailelerin çocuklarına zaman ayırma durumları incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Olgu bilim çalışmaları bireylerin bir olguya ilişkin deneyimleri, algıları ve bu olgulara yüklediği anlamları ortaya koymayı amaçlayan araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Kilis il merkezinde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bağımsız anaokuluna devam eden çocuklar ve 30 anne çalışmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Araştırma kapsamında demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla ebeveynlerle ortalama 16 dakika süren görüşmeler yapılmış ve elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Demografik bilgi formundan elde edilen verilere göre, çalışmaya dâhil olan çocukların yaş ortalamalarının 66 ay olduğu, çocukların, % 40 'ını kız çocuklarının, % 60'ını erkek çocuklarının oluşturduğu ayrıca çalışmada yer alan ailelerin tümü çekirdek aile yapısına sahip oldukları görülmüştür.

Bununla birlikte çalışmada yer alan annelerin eğitim düzeyleri incelendiğinde, çoğunluğunun ilkökul ve ortaokul mezunu olduğu ardından sırasıyla; lise, ön lisans, lisans mezunu oldukları belirlenmiştir. Öte yandan babaların eğitim düzeyleri incelendiğinde, bu kez çoğunluğun lisans ve lise mezunu oldukları ardından sırasıyla; ilkökul, ortaokul, ön lisans ve son olarak yüksek lisans olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılan annelerin meslek dağılımları incelendiğinde, ev hanımı ve memur oldukları öte yandan babaların meslek durumları ise işçi, memur ve esnaf olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların sıklıkla tablet ve telefon kullandıkları, bir kısmının ise bilgisayar kullandıkları tespit edilmiştir. Çocukların oynadıkları oyun türlerinin içerikleri incelendiğinde eğitsel oyunlar, şiddet içerikli oyunlar ve yarışmaya dayalı oyunlar oynadıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte ebeveynlerin önemli bir kısmının çocuklarının hangi oyunları oynadıklarını bilmedikleri gözlenmiştir.

Ebeveynlerin akıllı cihazları kullanma durumları incelendiğinde ise araştırmaya katılan annelerin akıllı cihazları kullanma ortalamalarının 1,6 saat olarak belirlenmiştir. Buna karşılık babaların akıllı cihazları ortalama 2,7 saat kullandıkları tespit edilmiştir. Ebeveynlerin çocuklarıyla zaman geçirme durumları incelendiğinde ise annelerin ortalama 2.8 saat çocuklarıyla zaman geçirdikleri buna karşılık babaların ise ortalama 1.7 saat çocuklarıyla zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Akıllı cihaz kullanımına yönelik kurallarının olup olmadığına yönelik soruda ebeveynlerin büyük çoğunluğu herhangi bir kuralın olmadığını ve çocukların istedikleri zaman söz konusu cihazları kullanabildikleri belirtilmiştir. Akıllı cihazlardaki uygulamaların içerikleriyle ilgili soruda ebeveynlerin yarısı iş yoğunluğu dolayısıyla çocuklarının akıllı cihazlarda oynadıkları oyunları incelemeyeceğini ifade etmiştir.

Öte yandan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilerin analizi sonucunda ise akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine yönelik etkileri “olumlu etkiler ve olumsuz etkileri olmak üzere iki tema altında incelenmiştir. Katılımcılar akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik olumlu etkiler temasında, akıllı cihazlar aracılığıyla empati becerisi, paylaşma ve kardeş sevgisinin arttığı ayrıca çocukların iletişim becerilerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik olumsuz etkiler temasında ise katılımcıların çoğunluğu çocuklarda; iletişim kopukluğu (bağımlılık), konuşma bozukluğu, yalnızlaşma gibi olumsuz tutum ve davranışların ortaya çıktığını sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte olumsuz etkilerinden yansıtma temasında ise akıllı cihazları kullanan çocukların; şiddet içerikli davranışlarda bulunduğu, küfür ve cinsel içerikli sorular sorduğu sonucuna ulaşmıştır.

Akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkileri teması; gelişimsel ve istenmeyen durumlar alt temaları altında incelenmiş ve gelişimsel alt teması kendi içerisinde; zihinsel, duygusal, sosyal ve dil gelişimi temaları olarak 3 ayrı bölümde ele alınmıştır. Analizler sonucunda, akıllı cihazlar aracılığıyla çocukların; renk ve sayı kavramlarını öğrendiği, araştırma ve pratik düşünme gibi önemli becerilerini geliştirdiği, empati, kardeş sevgisi ve muhakeme gücünü arttırdığı ve paylaşma ve iletişim becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Öte yandan istenmeyen durumlar alt teması ise kendi içerisinde; sağlık sorunları, şiddet, duygusal sorunlar, öğrenme sorunları ve cinsellik temaları olarak beş ayrı bölümde ele alınmıştır. Akıllı cihazların çocuklar üzerinde; görme bozukluğu, oyuna dalma (altına kaçırma), yalnızlaşma ve sağırlaşma gibi olumsuz davranış ve sağlık sorunlarına sebep olduğu, çocukların çevresindeki insanlara fiziksel ve sözel şiddet uygulamasına, çocukların oyunlara bağımlı hale gelmesine, içine kapanarak yalnızlaşması ve zamanla konuşma zorluğuna sebep olduğu ayrıca

çocuklarda var olan yaratıcılığı engellediği ve dikkat dağınıklığına sebep olduğu, oyunların etkisiyle çocukların cinsel içerikli sorular sonuçlarına ulaşılmıştır.

3.6. Tartışma

Araştırma sonucunda akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine yönelik etkileri “olumlu etkiler ve olumsuz etkileri olmak üzere iki tema altında incelenmiştir. Katılımcılar akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik olumlu etkiler temasında, akıllı cihazlar aracılığıyla empati becerisi, paylaşma ve kardeş sevgisinin arttığı ayrıca çocukların iletişim becerilerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Konuyla ilgili alanyazında yer alan çalışmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bunlardan; Clements ve Sarama (2003) teknolojik araçları kullanan çocukların kullanmayanlarla karşılaştırıldığında; zeka gelişimlerinde, bilgiyi yapılandırmalarında, problem çözme ve dil becerilerinin gelişimlerinde daha başarılı oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Benzer şekilde araştırma bulgularını destekleyecek farklı araştırmalarda, teknolojik araçları kullanırken çocukların yardımlaşma, sürekli etkileşim ve iletişim içerisinde oldukları (Heft ve Swaminathan, 2002; Shahrinin ve Butterworth, 2002) sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma ve destekleyen diğer araştırma sonuçlarına bakıldığında akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine yönelik olumlu etkilerinin artırılması adına ebeveynlerin yapacağı denetim ve kontrol oldukça önemlidir (Rosen, Cheever ve Carrier, 2008; Livingstone ve Helsper, 2008). Araştırmanın sonuçları incelendiğinde aksi bir durum söz konusudur. Araştırmaya katılan 3 ebeveynin 1’inin farklı gerekçelerle (iş yoğunluğu, teknolojiye anlamaması, çocuk sayısı vb.) çocuklarının akıllı cihazlarla oynarken kontrol etmedikleri, buna dolayısıyla akıllı cihazların olumlu etkilerini azaltıcı bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisine yönelik olumsuz etkiler temasında ise katılımcıların çoğunluğu çocuklarda; iletişim kopukluğu (bağımlılık), konuşma bozukluğu, yalnızlaşma gibi olumsuz tutum ve davranışların ortaya çıktığını sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte olumsuz etkilerinden yansıtma temasında ise akıllı cihazları kullanan çocukların; şiddet içerikli davranışlarda bulunduğu, küfür ve cinsel içerikli sorular sorduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konuyla ilgili alanyazında yer alan çalışmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bunlardan; teknolojik araçların çocukların sosyalleşmesini engellediği ve çocukları yalnızlığa iteceği (Cordes ve Miller, 2000; Neilsen, 2000; Wartella, Lee ve Caplovitz, 2002; Young ve Rogers, 1997), teknolojik araçların çocuklara sosyal, duygusal, zihinsel, fiziksel ve ahlaki açıdan olumsuz etkilerinin olabileceği ve bunun yanı sıra cep telefonu tablet gibi ekranlı araçların çocukların göz sağlığını olumsuz etkileyeceği (Cordes ve Miller, 2000; Çağlar ve Savaşer, 2010), uzun zaman teknolojik araçlarla vakit geçirmenin çocukların oturuş pozisyonlarına zara vereceği (Şen, 2012), çocukların bağımlı ve takıntılı olacağı (Cordes ve Miller, 2000) ve akıllı cihazlar aracılığıyla kolayca cinsel içerikli öğelere maruz kalabileceği (Çağlar ve Savaşer, 2010) yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlardandır. Bu araştırma ve destekleyen diğer araştırma sonuçlarına bakıldığında akıllı cihazların ebeveyn-çocuk ilişkisine yönelik ciddi olumsuz etkilerinin olabileceği görülmektedir.

Akıllı cihazların çocuklar üzerindeki etkileri teması; gelişimsel ve istenmeyen durumlar alt temaları altında incelenmiş ve gelişimsel alt teması kendi içerisinde; zihinsel, duygusal, sosyal ve dil gelişimi temaları olarak 3 ayrı bölümde ele alınmıştır. Analizler sonucunda, akıllı cihazlar aracılığıyla çocukların; renk ve sayı kavramlarını öğrendiği, araştırma ve pratik düşünme gibi önemli becerilerini geliştirdiği, empati, kardeş sevgisi ve muhakeme gücünü arttırdığı ve paylaşma ve iletişim becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Konuyla ilgili alanyazında yer

alan çalışmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bunlardan; teknolojik araçların kullanımının çocukların yazma ve çizmeye yönelik ilgilerini artıracacağı (Arrowood ve Overall, 2004), bilgisayar ve tabletlerin boyama ve resim çalışmalarında kullanıldığında çocukların boyama kalem veya pastel boyalarla yaptıkları süreçlerin aynısını kullandıkları (Matthews ve Jessel, 1993) ve boyama ve resim yapmaya ilgilerinin arttığı (Couse ve Chen, 2010; Trepanier-Street, Hong, ve Bauer, 2001), teknolojik araçları kullanırken çocukların yardımlaşma, sürekli etkileşim ve iletişim içerisinde oldukları (Heft ve Swaminathan, 2002; Shahrinin ve Butterworth, 2002), teknolojik araçları kullanan çocukların problem çözme ve dil becerilerinin gelişimlerinde daha başarılı oldukları (Clements ve Sarama, 2003), teknolojik araçlarla desteklenmiş eğitim ortamlarının çocukları daha fazla motive edeceği (Chung ve Walsh, 2006; Talley, Lance ve Lee, 1997), okul öncesi eğitimde çocukların çok yönlü gelişimi (sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel) açısından teknolojik araçların önemli olduğu (Gimbert ve Cristol, 2004) sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma ve destekleyen diğer araştırma sonuçlarına bakıldığında akıllı cihazların çocukların çok yönlü gelişimleri için önemli etkilerinin olduğu görülmektedir.

Öte yandan istenmeyen durumlar alt teması ise kendi içerisinde; sağlık sorunları, şiddet, duygusal sorunlar, öğrenme sorunları ve cinsellik temaları olarak 5 ayrı bölümde ele alınmıştır. Akıllı cihazların çocuklar üzerinde; görme bozukluğu, oyuna dalma (altına kaçırma), yalnızlaşma ve sağırlaşma gibi olumsuz davranış ve sağlık sorunlarına sebep olduğu, çocukların çevresindeki insanlara fiziksel ve sözel şiddet uygulamasına, çocukların oyunlara bağımlı hale gelmesine, içine kapanarak yalnızlaşması ve zamanla konuşma zorluğuna sebep olduğu ayrıca çocuklarda var olan yaratıcılığı engellediği ve dikkat dağınıklığına sebep olduğu, oyunların etkisiyle çocukların cinsel içerikli sorular sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuyla ilgili alanyazında yer alan çalışmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bunlardan; teknolojik araçların çocukları yalnızlığa iteceği (Cordes ve Miller, 2000; Neilsen, 2000; Wartella, Lee ve Caplovitz, 2002; Young ve Rogers, 1997), teknolojik araçların çocukları zihinsel, fiziksel, duygusal ve ahlaki açıdan olumsuz etkileyeceği ve cep telefonu tablet gibi ekranlı akıllı cihazların çocukların göz sağlığını olumsuz etkileyeceği (Cordes ve Miller, 2000; Çağlar ve Savaşer, 2010, Şen, 2012), *çocukların bağımlı ve takıntılı olacağı (Cordes ve Miller, 2000) yapılan çalışmalarda ifade edilmiştir.* Bu açıdan ebeveynler teknolojik araçlar aracılığıyla çocuklarının karşılaşılabilecekleri olumsuz durumlar hakkında bilgi sahibi olmaları ve bildiklerini hayata geçirmeleri (Livingstone ve Helsper, 2008, çocukların akıllı cihazlardan gelebilecek riskleri ciddi anlamda azaltacaktır (Rosen, Cheever ve Carrier, 2008).

3.7. Öneriler

Araştırmanın bulguları doğrultusunda geliştirilen öneriler ebeveynlere, eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere 3 başlık altında verilmiştir.

3.7.1. Ailelere yönelik öneriler

- Akıllı cihazların çocuklar üzerinde birçok olumlu tarafları olmasına rağmen ebeveyn kontrolünde olmadığı zaman çok ciddi gelişimsel ve ahlaki zararlarının da olduğu araştırma sonuçlarından anlaşılmaktadır. Ebeveynler akıllı cihazların çocukları üzerindeki olumsuz yanlarının farkında olarak çocuklarının akıllı cihazlarla geçirdikleri zamanı ve çocukların akıllı cihazlarla oynadıkları oyunları kontrol altına alarak zararlı içerikleri olan uygulama ve oyunlarla çocuklarının zaman geçirmelerini engelleyebilirler.

- Araştırma sonuçları incelendiğinde bazı ebeveynlerin genellikle zaman bulamadıkları veya çok yoğun iş tempolarından dolayı çocukların ihmal ettikleri çocuklarıyla çok az zaman geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin en değerli varlıkları olan çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmeleri onların çok yönlü gelişimleri için oldukça önemlidir. Unutulmamalıdır ki hiçbir oyuncak veya teknolojik araç ebeveynlerle geçirilen kaliteli bir zaman kadar çocukların faydasına olamaz.

3.7.2. Eğitimcilere yönelik öneriler

- Araştırmanın bulguları akıllı cihazları sıklıkla kullanan çocukların belirgin özelliklerinden birinin de yalnızlaşma ve içine kapanıklık olarak göstermektedir. Öğretmen iyi bir gözlem ile bu çocukları tespit edebilir ve çocuklarda görülen sorunlar daha fazla ilerlemeden ebeveynlerle işbirliği yaparak sorunu çözme yoluna gidebilirler.
- Öğretmenler, üniversitelerde teknolojik araçlar ve akıllı cihazlar konularıyla çalışan okul öncesi eğitimi, çocuk gelişimi ve bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi alan uzmanlarıyla işbirliği yaparak çocuk ve velilerin katılacağı etkinlikler düzenleyebilir. Alan uzmanları ve ebeveyn-çocuk arasında köprü görevi görebilirler.

3.7.3. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Araştırmacılar, öğretmen ve velilere yardımcı olması açısından “akıllı cihazları nasıl kullanmalı? Faydaları, zararları” konulu sunular hazırlayarak toplantı ve konferanslar aracılığıyla bunu öğretmen ve ebeveynlerin kullanımına sunabilirler.
- Aynı araştırma boyamsal bir şekilde planlanıp okul öncesi eğitimde akıllı cihazları kullanan çocukların ilköğretim ve ortaokul çağlarında özellikle araştırma bulgularında sıkça çıkan saldırganlık ve yalnızlaşma durumları incelenebilir.

Kaynakça

- Akkoyunlu, B., & Tuğrul, B. (2002). Okul öncesi çocukların ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23).
- Arnas, Y. A. (2005). 3-18 Yas Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4).
- Arrowood, D., & Overall, T. (2004). Using technology to motivate children to write: Changing attitudes in children and preservice teachers. In R. Ferdig et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology ve Teacher Education International Conference* (pp. 4985–4987). Chesapeake, VA: AACE.
- Canberk, G., ve Sağiroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve Gençlerin Bilgisayar ve İnternet Güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1).
- Chung, Y., & Walsh, D. J. (2006). Constructing a joint story-writing space: The dynamics of young children's collaboration at computers. *Early Education and Development*, 17(3), 337–420.
- Clement, D. H. (1999). Young children and technology. In Dialogue on early childhood science, mathematics and technology education. Washington D.C: American Association for the Advancement of Science Project 206]

- Clements, D. H., & Sarama, J. (2003). Young children and technology: What does the research say? *Young Children*, 58(6), 34-40.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York, NY: Routledge.
- Cordes, C., & Miller, E. (2000). *Fool's gold: A critical look at computers in childhood*. Alliance for Childhood. from: http://www.allianceforchildhood.org/fools_gold adresinden 4 Aralık 2017 tarihinde alınmıştır.
- Couse, L. J., & Chen, D. W. (2010). A tablet computer for young children? Exploring its viability for early childhood education. *Journal of Research on Technology in Education*, 43(1), 75-96.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma Deseni; Nitel, Nicel Ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (S.B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Eğiten kitap
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağlar, S., Savaşer S. (2010). İnternet ve Çocuk Pornografisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri dergisi*. 7(1),1001-1008.
- Çelen, F. K., Çelik, A., & Seferoğlu, S. S. (2011). Çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrim-içi riskler. *Akademik Bilişim*, 2-4.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Anı Yayıncılık.
- Gimbert, B., & Cristol, D. (2004). Teaching curriculum with technology: Enhancing children's technological competence during early childhood. *Early Childhood Education Journal*, 31(3), 207-216.
- Heft, T. M., & Swaminathan, S. (2002). The effects of computers on the social behavior of preschoolers. *Journal of Research in Childhood Education*, 16(2), 162-174.
- Kılınç, S. (2015). Okul öncesi çağındaki çocukların teknoloji kullanımı hakkında ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Kütahya.
- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008) Parental mediation and children's Internet use. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 52(4), 581-599.
- Matthews, J., & Jessel, J. (1993). Very young children use electronic paint: A study of the beginnings of drawing with traditional media and computer paintbox. *Visual Arts Research*, 19(1), 47-62.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Neilsen, J., (2000). Does the İnternet make us lonely. www.useit.com. <https://www.nngroup.com/articles/does-the-internet-make-us-lonely/>. (Erişim tarihi: 22.06.2017)
- Orhan, F. & Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim öğrencilerinin İnternet kullanımları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 107-116.

- Punch, K. F. (2011). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (Çev: D. Bayrak, H. Bader Arslan ve Z. Akyüz)(2. baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rosen, L.D., Cheever, N.A. & Carrier, L.M. (2008). The association of parenting style and child age with parental limit setting and adolescent MySpace behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29, 459-471
- Shahrimin, M.I., & Butterworth, D. M. (2002). Young children's collaborative interactions in a multimedia computer environment. *Internet and Higher Education*, 4, 203-215.
- Şen, M. (2013). *Okul öncesine giriş*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Talley, S., Lance, D. F., & Lee, T. R. (1997). Children, storybooks and computers. *Reading Horizons*, 38(3), 116-128.
- Trepanier-Street, M. L., Hong, S. B., & Bauer, J. C. (2001). Using technology in Reggio-inspired long-term projects. *Early Childhood Education Journal*, 28(3), 181-188.
- Van den Heuvel, A., Van den Eijnden, R. J., van Rooij, A. J., & Van de Mheen, D. (2012). Meeting online contacts in real life among adolescents: The predictive role of psychosocial wellbeing and internet-specific parenting. *Computers in Human Behavior*, 28(2), 465-472.
- Van Manen, M.(1990). *Researching lived experience*. New York: State University of New York Press.
- Wartella, E., Lee, J. H., & Caplovitz, A. G. (2002). Children and interactive media: An updated research compendium. *Children and interactive media: an updated research compendium*.
- Yıldırım ,A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma yöntemleri* (10. Baskı).Ankara: Pegem Akademi
- Young, K.S. ve Rogers, R.C., (1997). The Relationship Between Depression and İnternet Addiction. *Cyberpsychol Behav*, 1(1), 25-28
- Yüksel, G., Baytemir, K. (2010). İlköğretim öğrencilerinin internet kullanım amaçları ile algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri dergisi* 8(1),1-20.

Extended Summary

1. Introduction

Today, the internet, technological tools and smart devices seem to be a kind of communication, entertainment and teaching environment mostly for the elderly, but they are in fact rapidly spreading as a source of entertainment, communication and education for children. Smart devices that have become a part of our daily lives are now being used at very early ages. Almost as soon as the children are born, they meet with technology and are able to use them from their early ages. The internet is an important field (Çelen, Çelik & Seferoğlu, 2011), which is known as the pre-school period and children aged 3-6 years who have a rapid physical, mental and social development of their children explore the world, learn new things and have fun.

Through intelligent devices, the internet is a suitable environment for children to explore different and new things. When the literature is examined, it emphasizes that there are many benefits when these devices are used under control. Clements (1999) emphasizes that technology tools will provide environments for children at their own learning speeds and help children progress according to their own interests and needs. Akkoyonlu & Tuğrul (2002) also stated that children will end up doing the work given to them on the computer and that they will experience the happiness given by the work and increase the responsibility to take responsibility for the children.

On the other hand, children's access to illegal, violent and sexual sites while using the internet is one of the main risks of communication with dangerous people (Çağlar & Savaşer, 2010). In addition, this technique is not only educational to individuals but also causes concern for content and use that is inappropriate for children (Yüksel & Baytemir, 2010). In this respect, the excessive use of the internet and smart devices may cause children to socialize and loneliness, thus preventing children from socializing and making virtual friendships instead of real friendships (Wartella, Lee & Caplovitz, 2002; Neilsen, 2000; Young & Rogers, 1997).

2. Method

This study is a case study of phenomenological research (phenomenology) that includes pre-school children's use of intelligent devices, family relationships and family time for their children. Case studies are research designs aiming to reveal the experiences, perceptions and meanings of individuals about a phenomenon (Yıldırım & Şimşek, 2016). Craswell (2013) divided the case studies into two. These; interpreter (van Menen, 1990) and experimental-psychological (Moustakas, 1994) studies. In this study, an interpreting study was used in which participants shared emotional thoughts and experiences about a phenomenon.

3. Findings, Discussion and Results

When parents' use of smart devices is examined, it is determined that the mothers participating in the survey use 1,6 hours of smart devices usage averages. In contrast, it was found that fathers used smart devices for an average of 2.7 hours. When the parents' time spent with their children was examined, it was determined that the mothers spent an average of 2.8 hours with their children, while the fathers spent an average of 1.7 hours with their children. The question of whether there are rules for the use of intelligent devices is that the majority of the parents have no rules and that children can use the devices when they want. Asked about the content of

applications on smart devices, half of parents said that their workload did not allow them to examine games their children played on smart devices.

On the other hand, as a result of the analysis of the data obtained from the semi-structured interview form, the effects of the smart devices on the parent-child relationship were examined under two themes as "positive effects" and "negative effects". Participants attained empathy skills, sharing and brotherly love through intelligent devices as well as increased communication skills of children in terms of the positive effects of smart devices on the parent-child relationship. In the case of negative effects on the effect of intelligent devices on the parent-child relationship, the majority of the participants are children; communication disorder (addiction), speech impairment, loneliness, negative attitudes and behaviors. However, in terms of reflecting negative effects, children who use smart devices, abusive and sexual content questions in violent behavior have been reached.

The impact of intelligent devices on children; developmental and undesirable situations are examined under sub-themes and developmental sub-theme is within itself; mental, emotional, social and language development themes. As a result of analysis, children through intelligent devices; color and number concepts, research and practical thinking, developed empathy, brotherly love and reasoning power, and improved sharing and communication skills.

On the other hand, if the unwanted situations are related to al, health problems, violence, emotional problems, learning problems and sexuality. Smart devices on children; causing children to suffer physical and verbal violence, children becoming addicted to games, loneliness and loneliness, and children having difficulties in speaking. obstructing creativity and distracting attention, the results of the questions of sexual content of children with the influence of games have been reached.

- The findings of the study show that one of the obvious characteristics of children who frequently use smart devices is loneliness and intolerance. The teacher can identify these children with good observation, and the problems seen in children may go a long way towards solving the problem by collaborating with parents without further progress.
- Teachers can collaborate with specialists in pre-school education, child development and computer and instructional technologies working with technological tools and smart devices at universities to organize activities that children and parents can attend. They can serve as bridge between field specialists and parent-child.
- How should researchers, teachers and parents help smart devices? Beneficiaries, harms "and present them to teachers and parents through meetings and conferences.
- The same research can be planned longitudinally and children who use intelligent devices in pre-school education can be frequently exposed to aggression and isolation in primary and middle school age, especially in research findings.

Araştırma makalesi: Yalçın, V. ve Erden, Ş. (2018). Okul öncesi çocuklarının akıllı cihaz kullanma durumları üzerine ebeveyn algılarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 461-480.